

Hárskút

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

Hárskút

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 5

2.Hárskút bemutatása 7

3. Örökségünk 10

4. Eltérő karakterű településrészek Hárskúton 12
Vegyes lakóterület

5. Építészeti útmutató 16
Tetőhajlásszög
Tetőforma
Magasság
Színek
Telepítés
Terepalakítás
Kerítések
Kertek
Erkélyek, tornácok
Ajtók, ablakok
Homlokzatképzés
Részletek

6. Mai példák 32

7. Utcák, terek 37

8. Hirdetések, reklámtáblák 39

BEVEZETÉS

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

Hárskút a Bakony hegység és egyben a Dunántúl legmagasabban fekvő települése, tengerszint feletti magassága 499,5 m. Veszprémtől északnyugatra 18 km-re, Zirctől 12 km-re található az Északi-Bakony szívében.

A Bakonyban korábban fa- és sövényfalú épületeket emeltek, majd az erdők ritkulásával a 18. század folyamán a kő lett a fő építőanyag. A fehér, szürkés vagy sárgás színezetű dolomitból és mészkőből, valamint a fa kombinációjából készült építmények sajátos, egyedi hangulatot adnak a falvaknak. Hárskút településen is megfigyelhetők ezen építőanyagok.

Az új építőanyagok megjelenése az épületek szerkezetére, formájára is hatással voltak.

A települések korábban teleksoros úti falvak voltak, majd a 19. századtól a szűk faluhatárok miatt bekövetkezett halmazosodás és a közös udvarok rendszere volt jellemző, valamint az újonnan telepített falvakban a szabályos kimért telkek domináltak.

„Vajon csak a megőrzés a karbantartás a kötelességünk? Vagy inkább fenntartani, gondozni, hasznosítani, gazdagítani és úgy továbbörökíteni?! Hagyományos népi építészeti emlékeinkből sokat tanulhatunk, megóvásuk, felújításuk nem öncél. Jól kell sáfárkodnunk ezzel a ránk maradt örökséggel. Táji, természeti, épített értékeink gondozása, gyarapítása és továbbadása elválaszthatatlan életünktől és kultúránktól. Örökségül adni azt, amit mi is apáinktól, nagyapáinktól kaptunk, ami sorsunk, életünk színtere, a hely ahol születtünk, ahová emlékeinkbe visszatérünk és ragaszkodunk."

Krizsán András és Somogyi Győző szavai

HÁRSKÚT BEMUTATÁSA

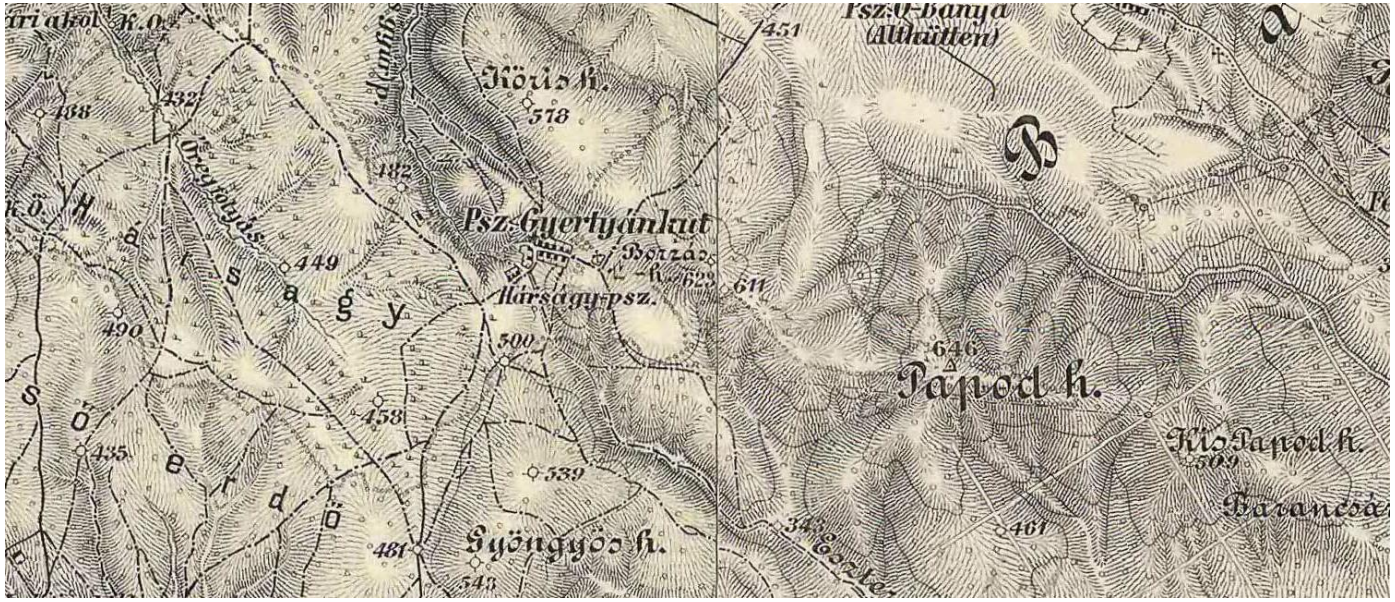
Hárskút település 1956. július 1-én alakult a veszprémi járásban levő Szentgálhoz tartozó Hársánypuszta és a zirci járáshoz tartozó Lókút Gyertyánkút nevű zárt külterületi lakott helyeiből. A településrészek nevének népetimológiai magyarázata Gyertyánkút esetében az, hogy itt „gyertyával keresték a kutat", illetve „gyertyánfa alatt volt a falu egyetlen kútja". Hársány pedig onnan kapta nevét, hogy „hársfából készített ágyon feküldt Mátyás király a vadászkunyhójában". (Ördögh F. 2000.)

A Magas-Bakony betelepülése az 1710-es években kezdődött, s kb. 1790-ig tartott. A 19. században még létrejött egy-két másodlagos település úgy, mint a Lókúthoz tartozó Gyertyánkút-puszta is, melynek neve először 1804-ben kerül említésre a lókúti anyakönyvek között. A 18. században a már betelepült települések szélein újabb puszták keletkeztek. A 19. század végén a szentgáli tanyák kialakulása jelentősen befolyásolta a már létrejött települések felépítését.

1710-ben a heinrichaui apátság kísérletet tett Zirc németekkel való betelepítésére, de a különböző területekről származó németek csak az 1720-as években telepedtek le ezen a vidéken. Jelentős szerepet játszott a Magas-Bakony betelepítésében az Eszterházy család cseszneki ága is.

Mivel a mai Hárskút két hajdan volt pusztából jött létre (Gyertyánkút, Hárságy), ezért az összecsatolásig (1956. július 1.) a két puszta történetét egymástól elválasztva érdemes megismerni.

Gyertyánkút-puszta első lakói a szomszédos lókúti üveghuta, valamint a hamuzsírégető gyár, illetve szénégető telep munkásai közé tartoztak. A faszénégető telepet a gyertyánerdő szélénél alapították ki. Származása alapján a legtöbb munkás cseh-morva-szlovák származású volt. A telephely Gyertyánkút néven először 1804-ben kerül említésre. Dr. Pfeiffer János 1790-1800 közé keltezi az első német lakosok megjelenését Gyertyánkúton.

Az 1790-es évek elején Lókút-Óbánya a gyár leállása után pusztává fejlődött vissza. Voltak családok, akik az óbányai üveghuta bezárása ellenére is ezen a helyen telepedtek le. A környéken található üveghutagyárak felszámolása után kialakult 1804 körül Gyertyánkút, mint hamuzsír égető-, valamint faszénégető telep egy a szomszédos Lókúthoz tartozó lakott terület.

Az első Gyertyánkúttal kapcsolatos anyakönyvi bejegyzés az 1804-es évre datálódik. A lakosság száma lassan gyarapodni kezdett az 1900-as évekig. A lakosok szinte valamennyien földművesek és napszámosok voltak. A szegénység volt az oka annak, hogy mindkét faluból (Hárságy és Gyertyánkút) a századfordulón sokan az Amerikai kivándorlás, munkavállalás mellett döntöttek.

Hárságy-puszta keletkezésének pontos története nem ismeretes, annak ellenére, hogy egy viszonylag fiatal településről van szó. Hárságy-puszta első lakói német anyanyelvű erdőmunkások voltak. Néhány név mellett a „földműves" ill. a „napszámos" bejegyzés szerepel.

A puszta neve – mint Szentgál tartozéka – először 1900-ban tűnik fel. Az 1909-es nyilvántartás szerint a Szentgálhoz tartozó lakott külterületeken 290 személy élt. A lakosok – ugyanúgy, mint Gyertyánkút-pusztán – szinte mind római katolikusok voltak. A két világháború között a tanyák száma 120 körül mozgott. Az 1921-ben létrehozott Hárságy-Kőrisgyőr jegyzői kirendeltség felügyelete alá 1925-ben 350 személy tartozott Hárságyról.

A mai Hárskút Gyertyánkút és Hárságy összecsatolásával jött létre 1956. július 1.

Településkép, utcaszerkezet

Hárságy-puszta kialakulása szoros összefüggésben volt a szentgáli gazdák, valamint a német lakosok Bakonyba vándorlásával. A puszta tanyasi jelleggel bírt: a házak viszonylag nagy telkekkel rendelkeztek, s távol álltak egymástól. A kezdeti időkben sokan laktak „fent" a tanyákon, majd csak később, a századfordulót követően költöztek be egyre többen a „faluba".

Hárságy-puszta első utcája valószínűleg a mai Fő utca lehetett. Ez az út visz tovább a jelenlegi Pénzesgyőrbe. Természetesen a puszta Gyertyánkútra vezető útja mellett is elkezdtek építkezni az emberek. A kezdeti időkben – feltethetőleg tanyaként – kialakult „Laposok", melynek útja az egykori Reé-pusztára vezet. Ez a rész ma is egy különálló részét képezi a falunak.

Gyertyánkút-puszta, nagy bizonyossággal, Lókút irányából kezdett lakóházakkal beépülni, hiszen a puszta első lakói abból az irányból érkeztek. A mai Rákóczi utca, valamint annak folytatása, a mai Kossuth utca – egészen a két falu határáig – képezte (s képzi ma is) Gyertyánkút fő utcáját, a település „gerincét". Gyertyánkútra ugyanúgy az egymástól távol álló, nagy telkek voltak a jellemzőek.

Az egyesítés után szükségessé vált az utcanevek megváltoztatása, illetve a házak újraszámozása.

Ami a porták megjelenését illeti a településen nem találhatunk egyedi, vagy jellegzetesen sváb lakóépületeket. Mivel a lakosok szinte kivétel nélkül földművelésből éltek, így a hármas tagolású szoba-konyha-szoba elosztás volt a leggyakoribb. A legtöbb ház rendelkezett pajtával, melyet hozzáépítettek a ház hátsó részéhez, többnyire azzal egyvonalban, ritkán arra merőlegesen. Így alakultak ki az ún. „hosszú házak". A tornácos típusú ház nem volt kifejezetten jellemző építkezési stílus, de egy-két helyen azért feltűntek ilyen épületek is.

Mivel a település és környéke forrásokban gazdag, ezért ma is sok ház udvarában találunk ásott, vagy fúrt kutat. A Kossuth utcán ma is fellelhető több kút.

ÖRÖKSÉGÜNK

Hárskúton nem található országos védelem alatt álló építmény azonban fellehető pár régebbi a népi építészet jegyeit magán viselő, viszonylag jó állapotban lévő ház. Ezek megóvása és a rosszabb állapotban lévők korhű felújítása javasolt.

Természeti-táji értékek

A jégkorszak emlékét őrzi Hárskút környékén a medvefül- vagy cifra kankalin (Primula auricula ssp. hungarica). Magyarországon már csak néhány helyen található meg. 1929-ben fedezte fel Rédl Dezső ezt a különleges fajt Hárskút határában. A virág áprilisban virágzik, kicsi sárga virágokat hoz. Csak a hidegebb északi sziklás lejtőn marad meg, pár száz tőből álló kolóniája védett.

Az erdők, mezők rengeteg fajta ehető gombát nevelnek március végétől a kemény fagyok beálltáig. Jellegzetes madár erre az egerészölyv, mely az út menti bokrok, szalmabálák tetején mozdulatlanul ülve, vagy nagy magasságban körözve figyeli az ideérkezőt.

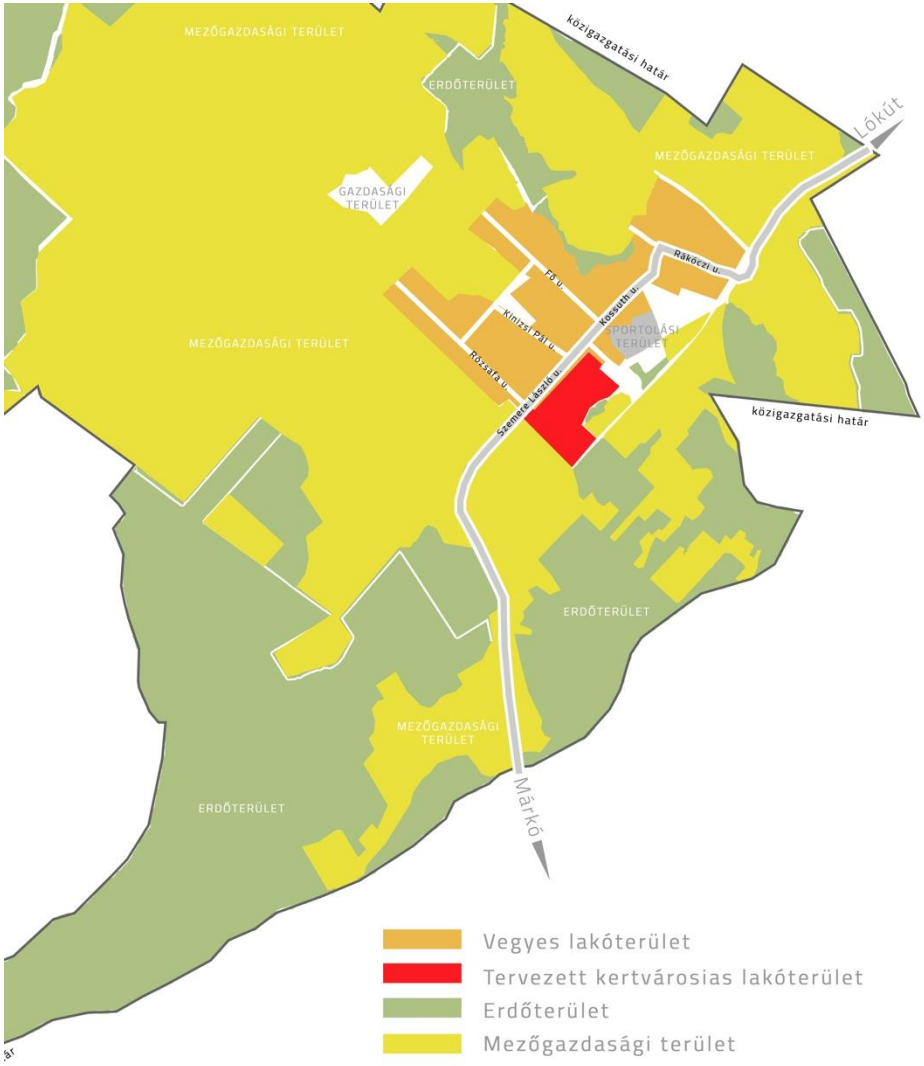
A község környékén számos karsztforrás található, a legjelentősebb az Anti-forrás, mely a szomszédos településeket (Lókút, Pénzegyőr) is ellátja kiváló minőségű vízzel. Több barlangot is felfedezhet az idelátogató (Rendkő barlang, Borzás hegyi barlang).

4

ELTÉRŐ KARAKTERŰ-TELEPÜLÉSRÉSZEK

VEGYES LAKÓTERÜLET

A falu területén, ahol történetileg kialakult oldalhatáron álló beépítést kell alkalmaznunk, javasolt az utcára merőleges tetőgerinc és a közvetlen környezetben jellemző tetőhajlásszög alkalmazása. Ez jellemzően 30-45 fok közötti, mellyel gazdaságos geometriájú tetőtér alakítható ki, és a déli tetőfelületre esetlegesen épített napelemek hatékonyan tudnak működni. Ezenkívül pozitívum, hogy nem árnyékoljuk le a saját és szomszédunk kertjét.

A településkép egységessége érdekében kedvezőbb, ha a ház oromzattal fordul az utca felé, és nem kontyolt tetővel. Utcával párhuzamos gerincű utcai szárny ott alakítható ki, ahol a környező épületek már ilyenek. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, ott is meggondolással: ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A településen a hagyományos hosszú telkes egytraktusos lakóházak jellemzőek. A hosszú telkeknek az utcára néző végében helyezkednek el a lakóházak, ezektől távolodva pedig az állatokat kiszolgáló épületek, majd a veteményeskert, gyümölcsöskert. A lakóház mellett "tisztaudvar" alakult ki, e mögött a gazdasági udvar, majd a telek hátsó részén a veteményeskert. A nyeregtetős házak mellett megjelentek a sátortetős épületek is, melyek már négyzetes alaprajzú kéttraktusos épületek.

A faluban a 4,5 m-es épületmagasságot meg nem haladó lakóépületek építhetők.

A kertes házaknál hasznos egy megfelelő méretű, kialakítású tároló. A tárolók tervezésénél jó ha összhangban van az épülettel, mivel így egységes képet kapunk. Ugyanez igaz a kerítésekre is. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit megfigyelni, azok nyomán mai módszerekkel, friss hangulatú, de illeszkedő kerítést tervezni, építeni.

Hárskúton is megtalálhatóak a kétraktusos sátortetős kockaházak, mely a 20. századi magyar építészet egyik legjellegzetesebb eleme. A 60-as évektől egészen a 80-as évekig rengeteg ilyen típusú ház épült. Négyzetes alaprajzú változatától eltérő módon kialakult L-alaprajzú változat is, mely Hárskúton is megfigyelhető. Az épületek sátortetős kialakítása azért alakult így, mert ez volt a leggazdaságosabb megoldás egy négyzet alaprajzú épületen. A telekre vonatkozó építészeti előírások, a könnyű engedélyeztetési eljárás, valamint a korabeli tervezés kezdetlegessége miatt terjedtek el ezek az épületek.

Utcafronti homlokzatukon általában két viszonylag nagy ablak található, díszítésüket a színezéssel variálták.

5

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni.

Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, és megfontolandó példákkal ábrázolni a lehető legjobb megoldásokat egy szép lakókörnyezetért.

Hárskút

TETŐHAJLÁSSZÖG

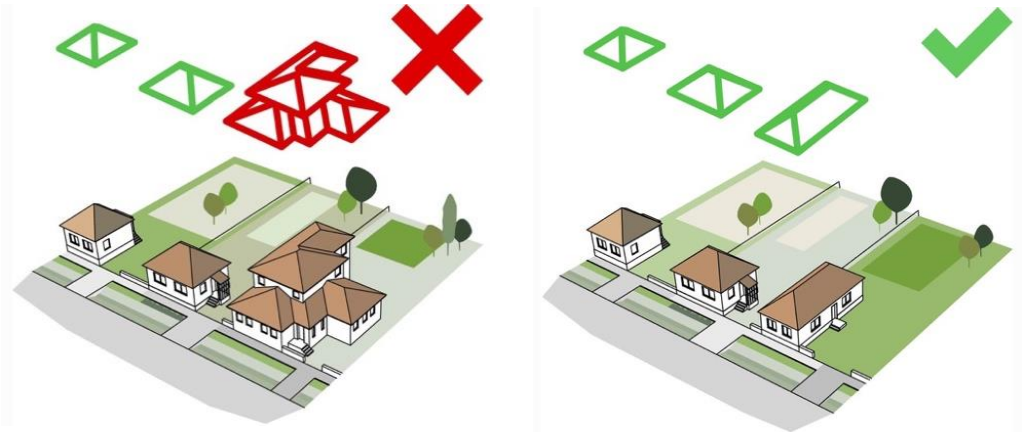
Hárskút épületeinek tetőhajlásszöge közel azonos. A fő tömeget meghatározó tető hajlásszöge 30°-nál alacsonyabb, 45°-nál meredekebb nem lehet. A településen az épületek tetőhajlásszöge illeszkedik a kialakult állapothoz. A falusiasabb épületek esetében a 35-45°-os tetőhajlásszög, míg a kertvárosiasabb családi házaknál a 30-45°-os tetőhajlásszög a javasolt.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel és formával ell épülniük, mint a környezetüknek, hogy illeszkedjenek az utcaképbe.

TETŐFORMA

Hárskúton az épületek tetőformája egyszerű megjelenésű.
Amennyiben az építési telek körül nyeregtetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez igazodva hasonló tömegű és formájú.
Belterületen a tetőhéjazat természetes színű, nem élénk színárnyalatú, égetett kerámia (cserép), vagy azzal azonos megjelenésű egyéb, osztott textúrájú anyag lehet. A tetőfedés anyaga csak hagyományos natúr, vörös illetve piros égetett agyagcserép, valamint ahhoz illeszkedő színű és struktúrájú egyéb pikkelyszerű fedés illetve természetes pala, nád lehet.
Élénk, rikító megjelenésű (pl. zöld, kék, lila, sárga, rózsaszín és ezek árnyalata) szín nem alkalmazható.
Tetőtér beépítés megengedett.

MAGASSÁG

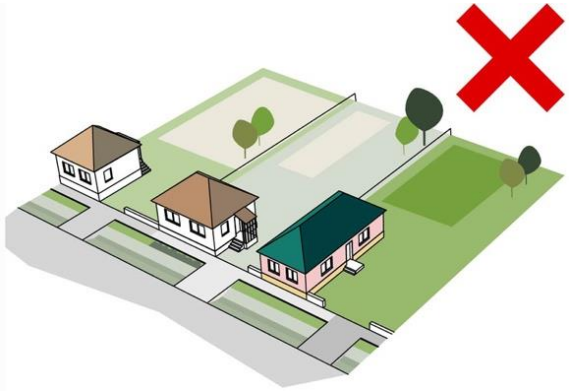
A településen az épületek magassága közel azonos (4,5 méter). A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetük. A faluban az épületek nem túl magasak.
Új ház építésénél fontos, hogy illeszkedjen a környezethez az épület magassága, a túl magas épületek rontják az utcaképet.

SZÍNEK

A település épületei a hagyományos falusias színvilágot követik. Hárskúton a természetes színhasználat a javasolt, telt és harsány színek nem alkalmazhatók.

Látszó felületként jellemzően világos, pasztell színezésű (fehér, vagy sárgás árnyalatú) vakolt falfelületekkel vagy hagyományos anyagú kő, vagy tégla látszó falazattal.

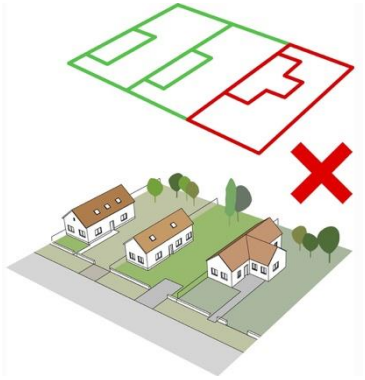

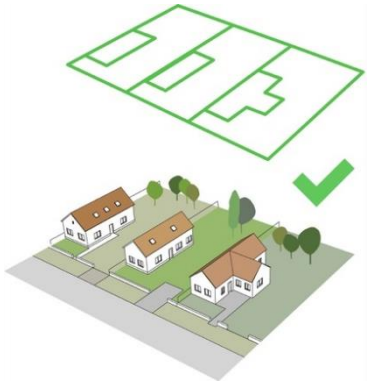

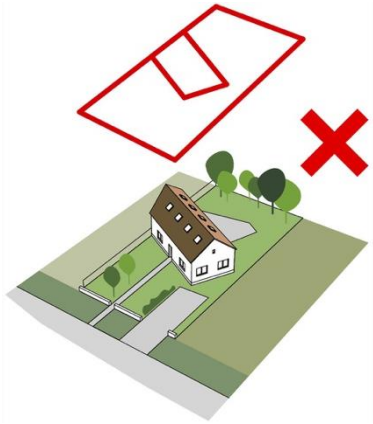
TELEPÍTÉS

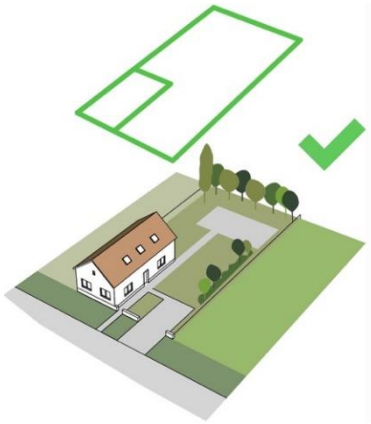
A településen többségében az oldalhatáros beépítés jellemző, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű.

Kerülendő a nem utcával merőlegesen telepített, indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott épületek építése. Az épületek a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható védett kert. Minimum 40%-os zöldfelületi arány betartása szükséges.

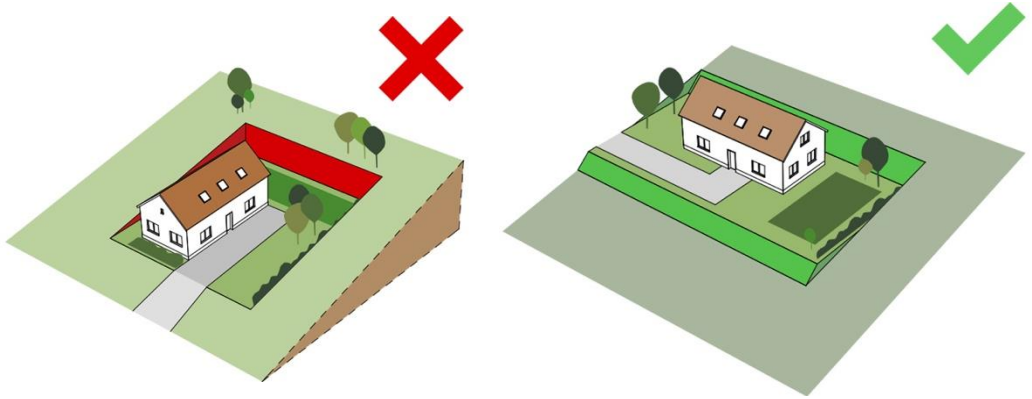
TEREPALAKÍTÁS

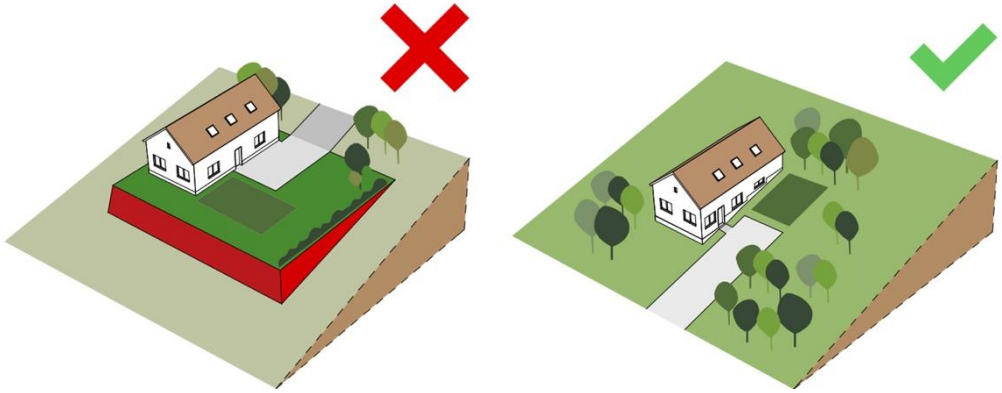
Hárskút településen nincsenek nagy szintkülöbségek, csak kisebb meredekségről beszélhetünk, ezért néhol a házak építésénél lejtős telekre lehet számítani, így illeszkedni kell a terephez az épületeknek. Törekedni kell a lehető legkevesebb föld megmozgatására.

Nem elfogadható az épület földbevájása, mivel így az esővíz összegyűlik a mélyedésekben és a kert használhatatlanná válik. Továbbá nem jó megoldás az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház kiemelkedik a környezetéből, nem illeszkedik a terepadottságokhoz.

Jó megoldás a terepalakításnál az épület részleges bevágása, így a kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek, továbbá kevesebb földet kell megmozgatni. Kedvező megoldás, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így teljesen illeszkedik a terepadottságokhoz, környezetéhez, valamint minimális földmunka szükséges.

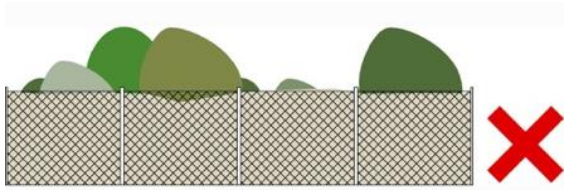

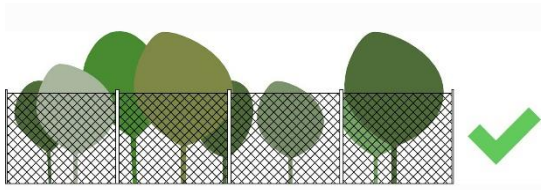

KERÍTÉS

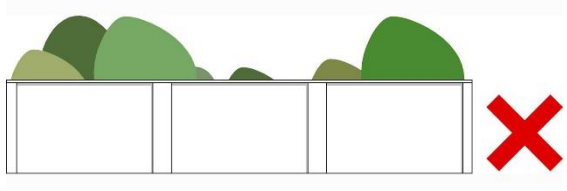
Hárskúton jellemző az 1/3 részben kőlábazat és 2/3 részben áttört léc vagy kovácsoltvas kerítések is. Az utcafronti magassága legfeljebb 1,6 m lehet. A telkeket a helyben kialakult anyag és formavilágú kerítéssel lehet bekeríteni. Tömör kerítés csak szárazon rakott mészkőből készülhet.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

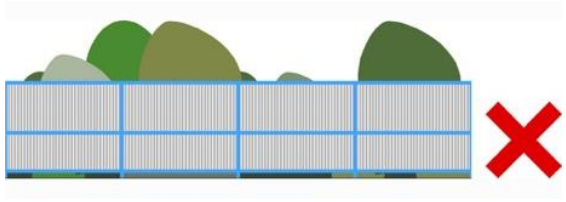
A teljesen áttört, drótfonatos kerítés megfelelő.

Zárt öntött bentonelem kerítés nem megengedett.

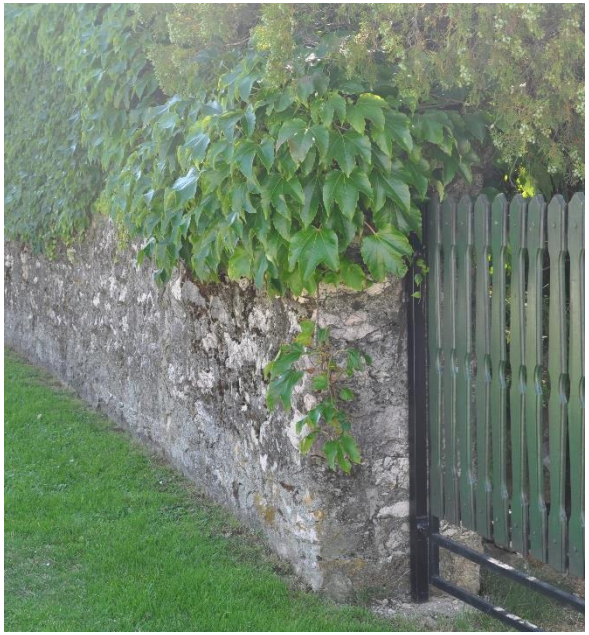
Tömör szárazon rakott kőkerítés, növényzettel befuttatva.

Teljesen zárt, kivéve kőkerítés nem megengedett.

1/3 részben kőlábazat és 2/3 részben áttört kerítés.

KERÍTÉSEK

A kerítések vizsgálata során megállapítottuk, hogy vannak hagyományosan alkalmazott anyagok és formák, mint például a kő kerítés megtörve a fával, a klasszikus kovácsoltvas kerítések. Többféle anyaghasználat is megfigyelhető, a szárazon rakott terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig.
Mint az épületek esetében a kerítések kialakításánál is ajánlott a hagyományos, természetes anyaghasználat.

A kerítéssel körbehatároljuk a telkünket, épületünket, ezért fontos, hogy összhangban legyen az épülettel. Az épületnél alkalmazott színek, formák, anyagok megjelenése a kerítésnél is alkalmazható, sőt fontos is, hogy alkalmazzuk.

Növényekkel való kombinálás kiváló takarást biztosít és emellett elkerülhető a fal-szerű megjelenés. A növényzet évszakonkénti változása sokszínű kerítést eredményez, mindig újfajta megjelenést ad a területnek.

KERTEK

A kert éppolyan fontos helyszíne a telkünknek, mint az épületek, mivel a kert teremti meg a kapcsolatot a természettel, a rekreáció, a pihenés színtere, de ugyanakkor haszonkertként is megjelenhet. A formák, színek, anyagok ugyanúgy fontosak a kert kialakítása, tervezése során, mint az épületnél. A kert nemcsak az alkotás színtere, hanem a kikapcsolódásé is. A kert tulajdonképpen az épület folytatása a szabadban, mindkét esetben az emberi tevékenységek helyszíne, csak mások az arányok, építőanyagok.

A kertnek különböző részei vannak funkció szerint lehatárolva. Beszélhetünk előkertről, mely az egész kert bejáratául szolgál, és szépen keretezi az épületet. Hátsókertről, mely a rekreáció, kikapcsolódás színtere, illetve oldalkertről, ahol jellemzően a gépkocsibeálló és az épület bejárata kerül kialakításra. Jó példa az utóbbira a bal felső képen látható épület előkertje.

Megfelelő növényalkalmazással, dús növényzettel a kert árnyékoló funkciót is betölthet, ami a meleg nyári napokon igazi felüdülés. Építkezéskor még a tervezés során érdemes végiggondolni, hogy a meglévő növényzetből mit lehet megmenteni és az épületet ennek függvényében célszerű kialakítani.

Szabályként azt mondhatjuk el, hogy a telek területének minimum 40%-a zöldfelület kell, hogy legyen, mely a teljes településen alkalmazandó.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A népi építészet egyik jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác, melynek kialakítása, elhelyezkedése többféleképpen lehetséges. A tornác egy félig nyitott, folyosószerű, fedett tér, mely nyáron kiválóan árnyékol, az év többi szakaszában pedig véd az esőtől, hótól. Esztétikus megjelenése és praktikussága okán az épületek meghatározó eleme is lehet. Hárskút településen pár felújított háznál jelenik meg tornác, előtető, ezért példaként érdemes megemlíteni. A fa szerkezet könnyedebb megjelenést kölcsönöz a házaknak és kitűnően kombinálható tömörebb tégla vagy kő oszlopokkal, valamint a fára felfuttatott növényzettel, ami árnyékoló hatással is bír. Fontos az épület anyagaival összhangban lévő anyaghasználat a tornác, előtető, erkély kialakításánál.

Hárskúton az épületek oromfalain erkély, loggia, terasz nem alakaítható ki.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek külsejére, esztétikai megjelenésére jelentős hatással vannak a nyílászárók. A zárt épület tömegét az ajtókkal, ablakokkal nyitjuk meg a külvilág felé, ezért fontos, hogy milyen módon tesszük. A népi építészet házain a fából készült, osztott spalettás ablakokat, valamint fa ajtókat alkalmaztak. Hárskúton leginkább a sötét- és világosbarna színek alkalmazása jellemző, valamint a fehér műanyag nyílászárók is több háznál megjelennek.

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de leginkább a fa mintázatú vagy erezetű, víztiszta, vagy matt síküvegezésű ablakok beépítése javasolt. Az utcai homlokzaton spaletta, vagy zsalugáter kialakítása javasolt, mely esztétikus megjelenést biztosít az épületnek. A nyílászárók javasolt színe világos, közép és sötétbarna, zöld vagy szürkével való tört árnyalatok.

Kerülendő a túlzottan díszített, élénk színű ajtók használata, ehelyett az egyszerű, hagyományos ajtók részesítendők előnyben.

Az álló ablakok használata előnyösebb, mint a fekvő ablakoké, mivel arányaiban jobban illeszkedik az épület tömegéhez. Utcai fronton a hagyományos 2/3 osztású ablakok alkalmazása ajánlott. Törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. A tetőablakok a tetősíkra vetített felület legfeljebb 10%-án lehetnek. A garázskapuk kialakításakor az épülettel azonos anyaghasználat ajánlott, valamint a visszafogott megjelenés.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzat kialakítása nagyon fontos az épületnél, mivel ez az arca a háznak. A hagyományos arányok megtartására kell törekedni, a kellemes arányú ablakok kiosztására. A homlokzaton a természetes anyaghasználat, formák alkalmazása javasolt. A falazott, vakolt felületek részesítendők előnyben a homlokzatképzésnél. Az utcai homlokzaton kerülendő az erkély kialakítása. A magastető héjalásánál az égetett agyagcserép sötétebb, vagy világosabb árnyalata alkalmazandó.

A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben. A jól megválasztott burkolat nemcsak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A képen látható homlokzatképzéseknél a hagyományos arányok, formák alkalmazása látható. Ez lehetővé teszi, hogy egyszerre kiemelkedjen és illeszkedjen az épület a környezetébe, a településképbe. Az osztott nyílászárók arányai és egymáshoz való viszonyuk harmóniát teremtenek a homlokzaton. A természetes anyaghasználat, a nyílászárók és a vakolt felületek összhangja barátságos, esztétikus megjelenést kölcsönöz az épületeknek.

RÉSZLETEK

„Az ördög a részletekben lakozik." A hagyományos épületek és részletképzései (eresz, kémény, nyílászárók, vakolatdíszek, kerítés stb.) jól mutatják, hogy stílustól függetlenül, miként lehet illeszkednie az új épületeknek a környék régebbi épületeihez. A legfontosabb a jó minőségű anyagok használata. Kerüljük a műanyagok és bonyolult csomópontok alkalmazását.

A népi építészetre jellemző elemek mutatkoznak meg az épületeken, a fehér vagy tégla kémény, a díszes csengő, a díszített oromfalak, díszes házszámtáblák valamint Hárskúton sűrűn előforduló kutak egyszerre kölcsönöznek hangulatos, esztétikus megjelenést az épületeknek, a településnek.

A Bakony jellegzetes, különböző formájú, díszítésű vakolt és fehérre meszelt kéményei Hárskút településen is megjelennek. Ezek a fehér, kellemes arányú kémények, melyek ívesen végződnek megkoronázzák az épületet, hangsúlyossá teszik a tömeget. Azonban a hagyományos fehér meszelt kémények mellett a településen karakteresek a rakott tégla kémények is.

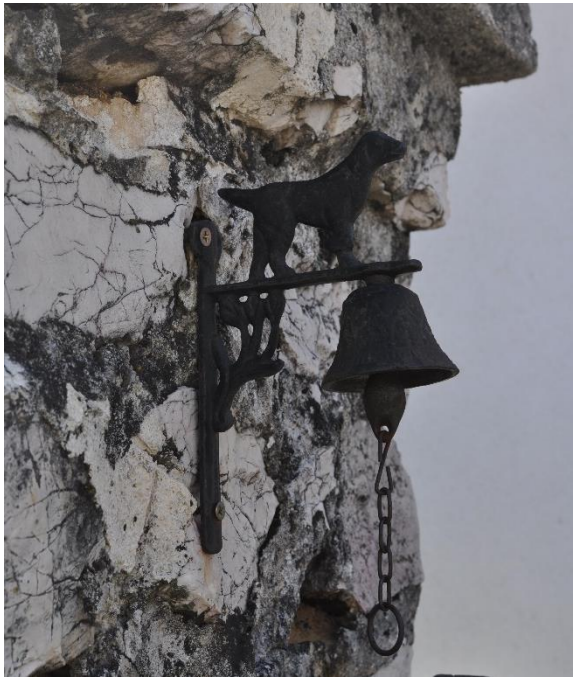
Egy rosszul elhelyezett, aránytalan kémény elüt a településen megjelenő kéményektől, elronthatja a felújított épület megjelenését, ezért fontos a kialakításnál a hagyományos arányok, formák, színek, díszítések figyelembevétele.

A település hangulatos színfoltjait képezik a különféle kis részletek, melyek akarva akaratlanul feltűnnek a látogatóknak, mint például az egyedi házszámtáblák, állatfigurás csengők, az udvaron álló régi felújított szekér, a kovácsoltvas elemek. Esztétikus környezetet tükröznek a faluban igényesen elkészített hirdető és tájékoztató táblák és a sokhelyütt az utcán és a kertekben megjelenő kutak is.

MAI PÉLDÁK

Ebben a fejezetben a településen lévő esztétikus, követendő épületeket mutatjuk be. Új ház építésekor, átalakításakor fontos, hogy az épület tömegalakítása, homlokzata illeszkedjen a településképbe.

A tömegalakítás a környező épületek tömegétől nagyban függ. Az utcakép összhatását rontja a túl nagy tömegű, terjengős épületek, melyek elnyomják a kisebb épületeket.

Javasolt a hagyományos tömegalakítás, a nem túl széles épületek kialakítása, melyek igazodnak a korábban kialakult utcaképhez.

Az anyaghasználat esetében mindenképpen a természetes anyagok kő-, faburkolat, vakolt falfelületek és a visszafogott színezés részesítendők előnyben.

Ez a Kossuth utcán található Vendégház az arányos homlokzatszerkesztés, a természetes anyaghasználat és igényes díszítettség miatt kiemelendő. Az épületen a hagyományos oromzatos, tömegformájában, színében és héjazatában is követi a tradícionális elemeket. A zsalugáter színezése a kerben is visszaköszön, így harmonikus kapcsolatot teremt az épület és a kert között. A faléces kerítés igényes lábazattal hozzájárul a falusias összkép létrehozásához és egyben betekintést is enged a tornácos épületre és a rendezett kertre.

A hagyományos és mai formálás ötvözése mutatkozik meg ezen a házon. Az épület anyaghasználata, a vakolt fehér felület, a szürke cserépfedés a szürke ablakkeretekkel valamint a mészkő kerítésoszlopok teljes összhangot teremtenek. Az épület egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő.
A gondosan felújított tornác a fa gerendázattal megőrizte a ház eredeti hangulatát. A természetes, világos színvilág, a gondozott udvar a különféle színes növények harmóniája kellemes összképet eredményez.

A laposabb hajlásszögű tetőkkel rendelkező épületek jó példája a bal oldali ház. A homlokzat és a nyílászárók megfelelő aránya jellemzi az épületet, illetve tömegében és színében is harmónikus képet sugároz. A kerítés, az épület egyszerű anyaghasználata és színei esztétikus megjelenést biztosítanak. A szép kőalapú kovácsoltvas kerítés arányaiban és anyaghasználatában szép előképet biztosít. A szép és gondozott kert szintén egy kiemelendő eleme ennek a teleknek és egyben követendő példaként is szolgál.

Ez az épület jó példa a mai modern kialakítású épületeknek. A ház egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő. Az ablakok igazodnak a tömeghez, azt hangsúlyozzák. A fa nyílászárók anyagában és színében szép összhangban van a szellős fa kerítéssel. Emellett kiemelendő az épület körüli udvar, kert, mely még látványosabbá teszi az épületet, harmóniája kellemes összképet eredményez.

Ez az épület a fa burkolatával, kerítésével, zöld nyílászáróival egy erdei lak hatását kelti, így jól illeszkedik a Bakony erdővel borított vidékéhez.

A homlokzat és a nyílászárók megfelelő aránya jellemzi az épületet, illetve tömegében és színében is harmónikus képet kölcsönöz. A melléképület anyaghasználata megegyezik a főépületével. Az örökzöldekkel beültetett buja kert szintén kiemelendő harmóniában van a házzal az év minen szakában.

UTCÁK, TEREK

A kialakult helyzethez – például járdazöldsáv- árok-úttest arányaihoz - való alkalmazkodással egységes látványt teremthetünk. De mit tehetünk mi magunk a szép utcaképért? Mit vegyünk figyelembe, amikor lakóépületet tervezünk?
Az élhető, esztétikus és barátságos településeknek a hozzátartozói a gondozott virágos, zöld utcák és terek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében, ezért a cél ezek megőrzése, fenntartása és újabbak kialakítása. Környezetünkhöz alkalmazkodni nem csak épületeinkkel tudunk, hanem az utcakertjeinkben, utak mentén alkalmazott fajokkal is. Egy-egy díszesebb utcakert, egy nyírott sövény vagy a felsővezetéket el nem érő fák – például csörgőfa, gömb juhar, vérszilva – kellemes, rendezett látványt nyújtanak. A portánk előtti terület ápolásával, dísznövények vagy jellemző gyümölcsfák telepítésével, díszes kiültetésekkel harmonikus utcaképet teremthetünk.

Megfigyelhető, hogy a belterületnek nincs egységes zöldfelületi arculata, az utcák fásítására a spontaneitás jellemző – különböző korokban és divat szerint ültették. Sajnos, mint a legtöbb kis településen itt is vizuális konfliktust okoznak a közterületeken kialakított beton és fa oszlopok, a légvezetékek pókhálója, így szerencsésebb volna a légvezetékek föld alatt való elvezetése.

8

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek fontos, jellegzetes tartozékai a településeknek. Az utcaképet nemcsak az épületek és a növényzet alakítja, hanem a hirdetések, reklámtáblák is meghatározzák, ezért fontos hogy megfelelő minőségű, esztétikailag korrekt hirdetések, reklámtáblák és cégérek gazdagítsák az utcaképet. A figyelemfelkeltés a céljuk, ne legyen meghökkentő. A hirdetések lényege a tájékoztatás, amelyet az utcaképbe illően is megtehetünk.

Hárskút településen reklám- és térvilágítással káprázтatást, vakítást, vagy ártó fényhatást okozni, egyéb ingatlan használatát zavarni, korlátozni nem szabad. Csak úgy lehet elhelyezni, hogy azok a településképhez illeszkedjenek, a telkek és az építmények rendeltetésszerű használatát és megközelítését ne akadályozzák, továbbá azok állagát ne rontsák. Reklám- és hirdetőtábla, elhelyezése közterületen, vagy közterüetről láthatóan minden esetben építési engedélyhez kötött. Az építmények homlokzatán, kerítésén csak legfeljebb 1,5 m2 méretű cégreklám helyezhető el. A reklámok és hirdető berendezések nem zavarhatják a köz- és közlekedésbiztonságot. A településen belül csak egységes megjelenésű információs vagy más célú berendezés helyezhető el.
A település területén óriásplakát, építési reklámháló, fényreklám, zajreklám nem elhelyezhető el.

IMPRESSZUM

HÁRSKÚT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
www.harskut.hu
harskutonkor@invitel.hu
8442 Hárskút, Fő u. 10.
Telefon: +36 88 272 529
Polgármester: Tábori Ferenc
Főpítész: Németh Ferenc
planteus@planteus.hu

SZERKESZTETTE: Planteus Kft.
SZÖVEG: Cseh Edina, Németh Ferenc, Németh Kristóf, Török Beáta
FOTÓ: Cseh Edina, Németh Ferenc, Németh Kristóf, Németh Adrián, Török Beáta
GRAFIKAI TERVEZÉS: Cseh Edina, Németh Ferenc, Németh Kristóf, Török Beáta
ÁBRA: Az általános építészet útmutatóban található ábrák a Lechner Nonprofit Kft. tulajdonát képezik.
Forrás: http://tak.lechnerkozpont.hu

Hárskút, 2017.

